

ÅRSREDOVISNING FÖR CENTRUM FÖR NATURVÄGLEDNING 2009

Centrum för naturvägledning (CNV) inrättades genom överenskommelse mellan Naturvårdsverket och Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) den 27 juni 2007. CNV:s styrgrupp är tillsatt av SLU:s rektor och har under 2009 bestått av Sven-G Hultman (ordförande), Ewa Bergdahl (Riksantikvarieämbetet/Naturhistoriska riksmuseet), Lars Hallgren (SLU), Ingegerd Ward som ersättare för Annica Idestrom (Naturvårdsverket), Dan Jonasson (Ekoturismföreningen), Ulrika Larsson (Länsstyrelsen i Östergötland), Stina Lindblad (Naturskoleföreningen), Yusra Moshtat (Göteborgs stad), Ulf Silvander (Svenskt Friluftsliv), Anders Szczepanski (Linköpings universitet) och Ludmilla Wieslander (Naturum Vindelfjällen).

Styrgruppens beredningsutskott bestod under 2009 av Sven-G Hultman, Ingegerd Ward och Lars Hallgren samt föreståndare Eva Sandberg.

Styrgruppen har sammanträtt tre gånger under 2009, varav två gånger på Naturvårdsverket i Stockholm och en gång med övernattnings i Tyresta by. Beredningsutskottet har sammanträtt fyra gånger.

Personal

CNV bemannades under 2009 av den fast anställda personalen: föreståndare Eva Sandberg samt projektledarna Anders Arnell, Sandra Jansson och Per Sonnvik.

Lotta Johansson och Elvira Caselunghe förstärkte kansliet under perioden januari till och med april, och Pella Thiel under perioden september till och med december.

CNV:s uppdrag

Enligt överenskommelsen mellan SLU och Naturvårdsverket ska CNV inom naturvägledningsområdet genomföra och/eller bevaka elva uppgifter. Inför verksamhetsplaneringen 2008 sorterades de elva uppgifterna under rubrikerna *Förutsättningar för verksamheten*, *Kunskapsuppbyggnad* samt *Utredande och samråd*. Det arbete som påbörjades under 2008 fortsatte under 2009 och kompletterades med nya uppgifter, valda delvis utifrån de slutsatser som drogs av kunskapsuppbyggnaden. I verksamhetsplanen för 2009 sorterades verksamheten under rubrikerna *Samla kunskap*, *Utveckla metoder*, *Sprida kunskap*, *Basverksamhet* samt *förutsättningar för verksamheten*. Aktiviteterna under respektive rubrik överlappade varandra i olika grad. Genom ett kommunikativt förhållningssätt har kunskapsinsamlandet samtidigt inneburit kunskaps-spridning. På motsvarande sätt gav kunskaps-spridning möjlighet att hämta in kunskap. Metodutvecklingsprocesserna handlade både om att inhämta, utveckla och sprida kunskap.

Långsiktiga mål

I verksamhetsplanen för 2008 formulerades mål på tre till fem års sikt för arbetet kopplat till respektive uppdrag. Dessa målformuleringar (enligt nedan) låg fast i VP09. Från och med våren 2009 påbörjades arbetet med en flerårig verksamhetsplan som resulterade i de förändrade målskrivningar som finns i verksamhetsplanen för 2010 och 11.

1. "Vara ett komplement till Naturvårdsverkets arbete och nationella ansvar"

Långsiktigt mål

CNV och Naturvårdsverket kompletterar varandra inom naturvägledningsområdet, och genom CNV:s arbete har naturvägledning blivit en allt mer självklar del av verkets arbete med naturvård och friluftsliv.

2. "Ha överblicksansvar inom och utom landet"

Långsiktigt mål

CNV har den bästa överblicken över svensk naturvägledning och är den instans i Sverige som vet mest om naturvägledning i andra länder. CNV:s överblick är känd och av hög kvalitet.

3. "Driva på och initiera forskning, utveckling och tillämpning"

Långsiktigt mål

CNV finansierar arbete med forskningsansökningar, är remissinstans i relevanta forskningsbedömningar, för ut forskningsresultat och arbetar aktivt med att initiera tillämpning. Naturvägledning som forskningsämne har vuxit och fått en tydlig plats i de relevanta forskningsråden.

4. "Vara en sammanhållande aktiv nod i ett nationellt nätverk för kontakter, kunskaper och dess spridning."

Långsiktigt mål

CNV utgör den mest aktiva och efterfrågade mötesplatsen för naturvägledare i Sverige. Genom webbportal, nyhetsbrev, konferenser och andra arbetssätt bidrar CNV till att synliggöra yrkesgruppen naturvägledare.

5. "Ingå i internationella nätverk och sammanslutningar. "

Långsiktigt mål

CNV deltar i relevanta internationella nätverk och är internationellt etablerat till exempel genom att stå som värd för en internationell konferens om naturvägledning.

6. "Vara kompetensresurs och förverkliga redan känd kunskap."

7. "Utveckla nya metoder, initiera tillämpning av nya tekniker samt granska och utvärdera dessa."

Långsiktigt mål

CNV är den naturliga instansen att kontakta när det gäller utvecklingsfrågor inom naturvägledning. CNV har startat rådgivning med modell från till exempel Movium (se www.movium.slu.se) och skapat en efterfrågad verktygslåda för utvärdering av naturvägledning.

8. "Samordna, initiera och vid behov även genomföra utbildningsinsatser nationellt. "

Långsiktigt mål

CNV ansvarar för samordning och kontakt mellan svenska utbildningar som berör naturvägledning. CNV initierar regelbundna fortbildningskurser för naturvägledare, såväl i egen regi som gemensamt med andra intressenter eller i extern regi. Det finns ett nationellt utbud av naturvägledningsutbildningar på universitetsnivå.

9. "Stödja kvalitetssäkring av guideverksamhet."

Långsiktigt mål

CNV har nationellt ansvar för samordning av aktuella system för kvalitetssäkring av naturvägledare/naturvägledning. CNV har internationell överblick över metoder och system för kvalitetssäkring.

10. "Kunna utföra men även beställa uppdrag från andra"

Långsiktigt mål

CNV har uppdragsverksamhet inom exempelvis metodstudier, utvärdering, rådgivning och utveckling av utbildningar. CNV anlitar välrenommerade uppdragstagare vid behov.

11. "Bygga upp ett specialbibliotek"

Långsiktigt mål

Det finns ett sökbart nationellt specialbibliotek inom ämnet naturvägledning, knutet till universitetsbibliotekens system. Biblioteket är känt och använt av naturvägledare liksom av dem som arbetar med forskning och utbildning inom ämnet.

Verksamheten 2009

Den kunskapsuppbyggnad som påbörjades under 2008 fortsatte under 2009 med bred kunskapsinsamling och produktion av en rapport som redovisade resultaten. Stor tonvikt lades också vid att sprida kunskap, att skapa mötesplatser för naturvägledare samt förstudien om kvalitetssäkring av naturvägledning. En något minskad budgetram enligt besked i april 2009 samt att rapportprocessen tog längre tid än beräknat föranledde beslut om vissa omprioriteringar. Främst de planerade projekten inom metodutveckling samt arbetet för att nå målen inom forskning prioriterades ned och sköts delvis på framtiden. Områdena forskning och specialbibliotek hade redan tidigare fått en lägre prioritet.

Nedan redovisas i kursiv stil mål för 2009 och de aktiviteter som kopplades till målen. Därefter följer en redovisning av resultat för respektive aktivitet. Vissa resultat redovisas under flera punkter för att underlätta läsning och överblick.

Samla kunskap

Mål 2009

CNV har fortsatt att bygga upp en bred kunskapsbas och fördjupat kunskapen inom vissa områden. De nordiska kontakterna har utvecklats och internationella kontakter har tagits.

Fördjupad studie

Planerade aktiviteter 2009: CNV har genomfört minst en fördjupad studie om naturvägledning. Studien kan vara en vidareutveckling av resultat från kartläggningsarbetet och/eller kopplas ihop med metodutvecklingsprojekt. Studierna presenteras i CNV:s skriftserie "Naturvägledning i fokus" samt i kortform i CNV:s nyhetsbrev (se Sprida kunskap)

Flera delstudier publicerades inom ramen för produktionen av rapporten "Naturvägledning i Sverige". Här inarbetades till exempel en översikt av utbildningar inom naturvägledning i Sverige samt sammanställningar av arbete i Norden och organisationer internationellt. Rapporten publicerades på CNV:s webbplats i juni 2009 och trycktes i oktober 2009.

Första numret av CNV:s skriftserie "Naturvägledning i fokus" presenterades genom intervjuboken "Tio tänker om naturvägledning" som publicerades i september 2009. Ytterligare 10 naturvägledare presenterades inom ramen för utveckling av webbplatsen www.cnv.nu.

En studie om länsstyrelsernas arbete med naturvägledning påbörjades genom en komplett genomgång av naturvägledning på länsstyrelsernas hemsidor (ej publicerad).

Arbetet med en fördjupad studie om utvärdering av naturvägledning påbörjades genom kontakter med Upplandsstiftelsen och deras planerade utvärdering av "Projekt Smultronställen". En första litteraturomgång resulterade i att material om utvärderingar publicerades på www.cnv.nu i december.

Fortsatt kartläggning och analys

Planerade aktiviteter 2009: CNV fortsätter under hela året att samla exempel på och analysera erfarenheter av naturvägledning i Sverige genom möjligheten att fylla i enkäter eller anmäla sig till nätverket via hemsidan, egen informationsinsamling om intressanta aktiviteter och via direktkontakter med naturvägledare och analys av de svar som kommer in.

Fortlöpande information samlades in framförallt under slutfasen av manus till Naturvägledning i Sverige samt under höstens arbete med uppbyggnad av www.cnv.nu. Nätverket har under året vuxit från 300 till 800 personer. CNV har under året varit mycket aktivt i arbetet med insamling av kunskap, till exempel via val av inspiratörer till seminarier och genom de intervjuer med naturvägledare som publicerats på webbplatsen. CNV har också deltagit i ett stort antal konferenser och möten inom olika områden – se vidare

under punkten ”Medverkan i externa evenemang” nedan.

Internationella kontakter

Planerade aktiviteter 2009: CNV deltar i relevanta internationella möten, genomför minst en studieresa och fördjupar kontakten med nordiska kollegor, bland annat genom att bjuda in till ett gemensamt nordiskt-baltiskt möte tillsammans med Naturvårdsverket.

CNV har under året blivit medlem i tre centrala internationella organisationer för interpretation: National Association for Interpretation (NAI), med bas i USA, Association for Heritage Interpretation (AHI), som främst verkar i Storbritannien samt International Ranger Federation (IRF) genom den nordisk-baltiska sektionen Nordic-Baltic Forum for Nature Interpretation. CNV har också blivit medlem i The World Federation of Tourist Guide Associations (WFTGA) och i den danska Naturvejlederforeningen.

CNV deltog i maj 2009 i den internationella konferens på tema interpretation och hållbar utveckling som NAI ordnade i Aten i Grekland. Intryck från konferensen presenterades på www.cnv.nu i juni.

CNV deltog vid den danska naturvägledarföreningens årsmöte i Danmark i april 2009. En rapport från mötet presenterades i CNV:s nyhetsbrev (nr 2 2009).

CNV ingår från och med 2009 i referensgruppen för det norsk-dansk-svenska EU (Interreg)-samarverkansprojektet ”VER-DI Vern og verdiskaping - naturskyddsområden som resurs i hållbar økonomisk utvikling”. Från Sverige deltar Svenljunga, Gislaved och Falkenbergs kommuner med Fegenområdet, ett naturreservat som också ligger i gränsområdet mellan tre län. CNV deltog i november 2009 i projektets första referensgruppsmöte i danska Skjern Å.

Det planerade nordisk-baltiska mötet med Naturvårdsverket fick en annan inriktning än väntat och genomfördes utan CNV:s medverkan. CNV sökte i samverkan med företrädare för de danska naturvägledarna medel från Nordiska ministerrådet för ett nordiskt samarbete inom området naturvägledning. Medel beviljades för en gemensam nordisk workshop som kommer att äga rum i Tyresta i april 2010, då en slutgiltig ansökan ska ta form.

I arbetet med avsnittet om naturvägledning internationellt i rapporten ”Naturvägledning i Sverige” togs också andra kontakter med nyckelpersoner i Norden inom området naturvägledning.

Utveckla metoder

Mål 2009

CNV har genom metodutveckling bidragit till att svara på angelägna frågor inom naturvägledningsområdet och inspirerat till nytänkande och genomförande av liknande verksamheter hos andra aktörer. Genom aktiviteter som ger uppmärksamhet och intresse kring de projekt som genomförs kan intresse för naturvägledning i stort skapas. CNV har utrett förutsättningar för nationell kvalitetsssäkring (genom till exempel certifiering) av naturguider i Sverige. CNV har verkat för att skapa goda förutsättningar för forskning inom området naturvägledning i Sverige.

Som nämndes ovan styrdes verksamheten i planeringen inför 2009 mot information och utbildning på bekostnad av metodutveckling. När besked om minskad budget kom i april och rapportarbetet visade sig ta mer tid i anspråk än beräknat beslöts att ytterligare nedprioritera metodutveckling. Två metodutvecklingsprojekt initierades dock under året. Arbetet med kvalitetsssäkring genomfördes som planerat. Utöver slutförande av den forskningsöversikt som presenteras i rapporten och deltagande vid två forskningskonferenser har forskning nedprioriterats (för att återkomma 2011).

Metodutvecklingsprojekt

Planerade aktiviteter 2009: CNV har själv eller i samråd/samverkan med andra initierat och helt eller delvis genomfört minst två projekt, valda utifrån de prioriteringskriterier styrgruppen beslutat.

Två metodutvecklingsprojekt initierades ”Att ställa ut ute” om utställningsmediets roll i naturvägledning utomhus och ”Tyresta för barn, unga och familjer” i syfte att utveckla och utvärdera attraktiva metoder för gruppen barn, unga och familjer i anslutning till Tyresta nationalpark. Projektet sker i samverkan med Stiftelsen Tyrestaskogen och Länsstyrelsen i Stockholms län och konstituerades med ett startmöte hos Länsstyrelsen i november.

”Att ställa ut ute” inleddes med informationsinsamling. I april deltog CNV på möte på naturum Stendörren med Sörmlands museum och Länsstyrelsen i samband med planeringen av ny upplevelsestig i naturreservatet. Satsningen följdes upp efter invigning och presenterades med en artikel i CNV:s nyhetsbrev.

Det planerade utvärderingsprojektet stöptes om till en fördjupad studie.

Utreda förutsättningar för nationell kvalitetssäkring av guider

Planerade aktiviteter 2009: CNV har i samarbete med andra aktörer utrett organisation, former och behov av resurser för kvalitetssäkring (genom till exempel certifiering) av naturguider i Sverige samt genomfört ett möte med intressenter. Vid mötet presenteras ett förslag på system och analys av möjligheterna att förverkliga det.

CNV deltog i februari på startseminariet i Hemavan för projektet ”Gränslösa guider” med ett föredrag om utredningsarbetet kring förutsättningarna för nationell kvalitetssäkring av guider. En kort presentation av seminariet gjordes i CNV:s nyhetsbrev nr 2 2009. I anslutning till seminariet hade CNV och SveGuides representant ett möte om förutsättningarna för nationell kvalitetssäkring av guider.

I april inleddes en dialog mellan CNV och Naturvårdsverket om kommersiell verksamhet i skyddade områden. CNV uppvtaktades i december av Ekoturismföreningen för att diskutera frågan om kommersiella aktörers villkor i svensk naturturism.

En enkät med intressenter för kvalitetssäkring samt kartläggning av internationella exempel genomfördes under sommaren och hösten. Som ett led i detta arbete höll CNV i en workshop i juni på närnaturguidernas träff på Valla folkhögskola i Linköping samt deltog i Fjälledarnormskonferensen i Östersund i november. Undersökningarna sammanställdes och presenterades i ett diskussionsunderlag till den workshop om kvalitetssäkring som genomfördes med 41 deltagare på Ultuna den 3 december. En rapport från workshopen fanns i CNV:s nyhetsbrev nr 4 2009 och dokumentation finns på <http://www.sol.slu.se/cnv/aktuellt/kvalitetworkshopdok091203.asp>.

Utredningsarbete och slutsatser från workshopen pekade tydligt i riktning mot en modell med certifiering av naturguider. Detta hade då ställts mot alternativa scenarier med framtagande av en utbildningsnorm, en statlig utbildning enligt modell från Danmark eller stöd till lokala och regionala initiativ. Arbetet med analys och samråd försätter under våren 2010. Samråd och utredning kommer att resultera i ett förslag om uppbyggnad av en certifieringsorganisation som ska beslutas vid CNV:s styrgruppsmöte i maj 2010.

En dialog med Ekoturismföreningens kvalitetsmärkning för naturturism, Naturens Bästa, initierades i december angående utveckling av och förutsättningar för naturturism i Sverige.

Uthlysning av forskningsmedel för naturvägledning

Planerade aktiviteter 2009: CNV har genomfört en internationell forskningsöversikt (grundarbetet genomfört 2008) och identifierat viktiga luckor i NVL-forskning inom Sverige. Möjligheter till en riktad uthlysning av forskningsmedel från till exempel Naturvårdsverket undersöks.

Forskningsöversikten som genomfördes hösten 2008 i samverkan med avdelningen för miljökommunikation vid Institutionen för stad och land bearbetades och presenterades i rapporten ”Naturvägledning i

Sverige”. Övergripande slutsatser blev att mycket återstår att utveckla inom området. Särskilt intressant och utforskat är det område som berör den förmodade miljömedvetenhet som väcks i samband med naturvägledning. Vad händer i naturvägledningssituationen som gör den unik i miljökommunikativt perspektiv? Kan forskning påvisa samband mellan naturvägledning och miljöengagemang?

Förutsättningar för beställning av forskningsuppdrag inom Naturvårdsverket har diskuterats inom beredningsutskottet och frågan tas upp igen år 2011.

CNV har under året deltagit i två större forskningskonferenser - dels Nationellt centrum för tvärvetenskapliga kulturstudier (ACSIS) konferens ”Natur~Kultur” i Norrköping i juni och dels forskningsprogrammet Friluftsliv i förändrings årliga konferens i november. CNV deltog i den förra med bokbord och information, i den senare med bokbord och med föredrag samt som seminarieledare.

CNV har arrangerat två seminarier vid Institutionen för stad och land. I augusti presenterade Anna Samuelsson från Uppsala universitet sin avhandling ”I naturens teater” om den naturvetenskapliga utställningen. I oktober berättade Hans Gelter från Luleå tekniska universitet om forskning inom området upplevelseproduktion och guidens betydelse för upplevelsen inom naturturism.

Sprida kunskap

Mål 2009

CNV har spridit de kunskaper och goda exempel om naturvägledning som samlats in genom kartläggningen under 2008-2009 genom att genomföra seminarier. CNV har deltagit med föredrag vid konferenser, gett ut nyhetsbrev och andra publikationer för nätverk och omvärld. CNV har också inlett samarbeten med utbildningsarrangörer för att utveckla eller initiera utbildningar på olika nivåer. CNV har testat upplägg av egna utbildningar genom att erbjuda kortkurser för utvalda grupper.

Aktiviteterna under denna rubrik siktade mot att uppfylla de långsiktiga målen 3, 6, 7, 8, 9 och 11

Stor del av arbetet 2009 inriktades på att skapa tillfälle till dialog, mötesplatser och att sprida information om naturvägledning genom olika medier.

Rapporten

Planerade aktiviteter 2009: Rapporten ”Naturvägledning i Sverige” färdigställs.

Fortsatt kartläggning och bearbetning av material skedde under våren. Rapporten publicerades på CNV:s webbplats i juni 2009 och trycktes i 300 exemplar i oktober. Innehållet i rapporten har legat till grund för basinformation på CNV:s webbplats samt presenterats översiktligt på höstens seminarier. Nytryck planeras i mars 2010.

Regionala seminarier

Planerade aktiviteter 2009: Med rapporten ”Naturvägledning i Sverige” som bas har CNV genomfört seminarier om naturvägledning på fyra platser i landet. Seminarierna ska ha regionalt framåtsyftande perspektiv och genomföras i samverkan med aktörer från flera sektorer. Seminarierna utvärderas och utvecklas löpande under året samt inför en eventuell fortsättning under 2010.

De fyra planerade seminarierna – med tema ”Visa natur - naturvägledningens utmaningar och möjligheter” genomfördes som planerat under hösten. CNV gav en föreläsning på grundval av resultaten från rapporten och därefter föreläste tre inbjudna inspiratörer per plats. De platser som besöktes var Tyresta, Ronneby, Uddevalla och Östersund. Dokumentation finns på <http://www.sol.slu.se/cnv/aktuellt/seminarier.asp>.

Helhetsbetyget (av 5 möjliga) för de fyra seminarierna blev 4,3. Enligt deltagarnas utvärderingar var seminarierna värdefulla för kontaktskapande mellan naturvägledare samt mellan CNV och naturvägledarna. Särskilt väl fungerade seminarierna som mötesplats, inspirationskälla och för att belysa mångfalden

av aktörer med gemensamma intressen inom naturvägledning. Önskemål uttrycktes om att CNV skulle gå vidare 2010 med tematiska seminarier. Det upplevdes som mycket positivt att CNV kom ”ut i landet” med seminarier och kurser samt att samarbete skedde med regionala aktörer. Drygt 50 personer deltog vid varje seminarium.

Medverkan i externa evenemang

Planerade aktiviteter 2009: CNV deltar med föredrag eller övningar i en eller flera större nationella konferenser/tankesmedjor med tema som anknyter till naturvägledning. CNV deltar med minst en artikel till Naturens år 2009:s webbplats samt deltar aktivt vid minst ett annat sammanhang under jubileumsåret.

CNV deltog under året vid ett flertal evenemang med anknytning till naturvägledning. Här listas både de som arrangerats av andra och där CNV deltagit och de som CNV arrangerat själva, utöver de fyra seminarierna under hösten och workshopen om kvalitetssäkring som redovisas under särskilda rubriker.

Januari:

CNV deltog med ett föredrag om sin verksamhet vid Friluftsrådets sammanträde.

Februari:

CNV arrangerade två välbesökta workshopövningar på tema naturvägledning vid Friluftsrådets tankesmedja i Sånga Säby.

CNV deltog inom ramen för kvalitetssäkringsarbetet med ett föredrag vid startmöte för projekt ”Gränslösa guider” i Hemavan.

CNV deltog i miljökommunikationskonferensen “From expert to facilitator: the changing face of natural resource managers”.

CNV deltog vid invigning av Naturens år på Skansen.

April:

CNV deltog med föreläsning och material vid MKB-centrums jubileumskonferens i Uppsala.

Maj:

CNV deltog vid National Association for Interpretations (NAI) internationella konferens om interpretation och hållbar utveckling i Grekland. 80 naturvägledare från hela världen lyssnade på föredrag, diskuterade och utbytte erfarenheter om interpretation.

CNV presenterade sin verksamhet genom ett föredrag för ArtDatabankens personal.

Juni:

CNV deltog med bokbord och information på forskningskonferensen Kultur~natur i Norrköping arrangerad av Nationellt centrum för tvärvetenskapliga kulturstudier (ACSIS).

CNV deltog vid Närnaturguidernas utbildning på Valla folkhögskola i Linköping med en workshop om nationell kvalitetssäkring av naturvägledare och naturguider. Resultatet från workshopen användes i CNV:s förstudie (se ovan).

Augusti:

CNV arrangerade seminariet I naturens teater med Anna Samuelsson från Uppsala universitet. Seminariet ägde rum på Institutionen för Stad och land.

September

CNV deltog med bokbord och information på ”Ute är inne”, en stor **nationell konferens om utomhuspedagogik** arrangerad av nätverket Utenavet.

CNV deltog vid ett samverkansmöte med institutionen för Stad och land och Uppsala universitet om eventuell framtida samverkan kring kurser i utomhuspedagogik och naturvägledning.

CNV deltog med ett föredrag vid ett myndighetsmöte om friluftsförhållanden som Naturvårdsverket arrangerade.

CNV deltog med material i Naturens års informationstält i Strömstad i samband med invigningen av Kosterhavets nationalpark.

Oktober

CNV deltog med ett föredrag och seminarium på tema "Naturguidning och engagemang för naturvård" vid Centrum för biologisk mångfalds "Mångfaldskonferens" (se dokumentation på www.cnv.nu).

CNV deltog vid seminariet "Framtidsfokus: Barn och natur" som arrangerades av Institutet för Framtidsstudier (rapport finns på www.cnv.nu).

CNV deltog vid den årliga träffen för Sveriges naturum i Ronneby.

CNV deltog vid Naturvårdsverkets seminarium om allemansrätten.

CNV arrangerade seminariet Upplevelseproduktion - guidens betydelse med Hans Gelter från Luleå tekniska universitet. Seminariet ägde rum på Institutionen för Stad och land.

November

CNV deltog med föredrag och som seminarieledare vid forskningsprogrammet "Friluftsliv i förändringskonferens i Östersund.

CNV deltog i det första referensgruppsmötet i danska Skjern Å med det norsk-dansk-svenska EU samverkansprojektet "VER-DI Vern og verdiskaping - naturskyddsområden som resurs i hållbar ekonomisk utveckling"

CNV deltog vid nätverket Utenavets tankesmedja i Falun på temat "Utemiljöns plats i lärutbildningen" och bidrog bland annat med information om utbildningar inom naturvägledning i Sverige .

CNV deltog vid Fjälledarnormskonferensen hos Fjällsäkerhetsrådet i Östersund.

Artiklar till Naturens års webbplats från publicerades vid två tillfällen under året.

Nyhetsbrev, Naturvägledning i Fokus och CNV:s webbplats www.cnv.nu

Planerade aktiviteter 2009: CNV ger ut nyhetsbrevet Naturvägledaren och minst ett nummer i skriftserien "Naturvägledning i fokus" samt har byggt upp en innehållsrik och aktuell, interaktiv webbplats och syns i media.

Naturvägledaren

Fyra nummer av Nyhetsbrevet Naturvägledaren har distribuerats per e-post till nätverket samt publicerats på webbplatsen under året.

Naturvägledning i fokus

Första delen i skriftserien "Naturvägledning i fokus" i form av intervjuboken "Tio tankar om naturvägledning" publicerades i september. Kansliet har fått mycket positiv feedback på boken.

CNV:s webbplats www.cnv.nu

Mycket arbete ägnades under hösten åt webbplatsen www.cnv.nu som reviderades och publicerades i en innehållsrik form i december 2009. I september vidgades kontaktytorna mot omvärlden genom att CNV gick med i Facebook och Twitter. I december hade CNV 48 fans på Facebook.

Media

CNV deltog i februari i en artikel i Västerbottens-Kuriren angående kvalitetssäkring av naturguider. Artikeln publicerades i samband med en presentation CNV höll i Hemavan.

CNV syntes i mars i tidningen Ideellt engagemang i samband med att Landsbygdsnätverkets medlemmar presenterades.

I samband med seminariet i Uddevalla publicerades en större artikel i lokaltidningen Bohuslänningen.

CNV bidrog med en gästledare i ett temanummer om friluftsliv av SLU:s tidning Miljötrender (nr 3).

I december medverkade CNV med en artikel om "Nature interpretation in Sweden" i National Association for Interpretations (NAI) internationella nyhetsbrev.

CNV deltog med två artiklar till Naturens års webbsida under 2009.

Specialbibliotek

Planerade aktiviteter 2009: CNV bygger fortlöpande upp specialbiblioteket och samlar referenser med målet att biblioteket ska vara sökbart externt 2010.

Under vintern-våren 2009 byggde CNV upp ett söksystem för det interna bibliotek som finns på CNV:s kansli och litteraturen i biblioteket inordnades efter det systemet. Under 2009 har biblioteket på kansliet vuxit genom CNV:s egna inköp. CNV har publicerat en avdelning med litteraturtips på hemsidan – dels naturvägledarnas egna tips och dels kurslitteratur från tre naturvägledningsinriktade utbildningar.

CNV valde under året på grund av resursbrist att avvakta med den dialog med SLU:s biblioteket på Ultuna som inleddes 2008 om specialbibliotek och hur man kan utveckla Naturvägledning som sökbart område.

Samarbete med utbildningsanordnare

Planerade aktiviteter 2009: CNV har inlett långsiktigt samarbete med utbildningsanordnare inom naturvägledningsområdet i flera aktuella sektorer (myndigheter, ideella, kommersiella, utbildningsorganisationer). CNV leder en samrådsgrupp för utbildning och kurser inom naturvägledningsområdet med representanter för SLU, andra lärosäten och externa intressenter. CNV har inlett samtal med programstudierektorer på SLU för Utbildningar på kandidat- och mastersnivå för att skapa kurser inom naturvägledningsområdet. Förutsättningarna för att inkludera kursen i vissa SLU-program har undersökts. CNV har även i samråd med intressenter diskuterat om och hur utbildningar kan förbereda till certifiering.

En grundlig genomgång av utbildningsanordnare inom naturvägledningsområdet gjordes som del i arbetet med att ta fram rapporten "Naturvägledning i Sverige". CNV deltog i ett möte som nätverket Utenavet ordnade i Falun för lärarutbildare inom utomhuspedagogik i november. Samtal med programstudierektorer har förts inom Institutionen för stad och land.

Kurser för yrkesverksamma

Planerade aktiviteter 2009: CNV har i samarbete med Naturvårdsverket genomfört en fortbildningskurs för anställda i naturum. CNV genomför en kortkurs för yrkesverksamma under hösten 2009 eller våren 2010 samt planerar kommande satsningar på utbildningar i samverkan med exempelvis Svenskt Friluftsliv och Ekoturismföreningen.

Fortbildningskursen för naturumspersonal samordnades med seminariet "Visa natur – utmaningar och möjligheter" som genomfördes i Ronneby i oktober i anslutning till naturumens årliga träff. Det första konkreta resultatet av strävan att ordna utbildningar inom ramen för SLU:s kursutbud var framtagandet av kursen "Naturvägledning för yrkesverksamma, 3 hp" i samverkan med Avdelningen för miljökommunikation. Kursen godkändes av fakulteten hösten 2009 och kommer att ges hösten 2010. Diskussioner har förts med Ekoturismföreningen om riktade satsningar för dem.

Basverksamhet

Kommunikation har varit i fokus under 2009. De fyra seminarierna under hösten var kommunikativa nyckelaktiviteter liksom publiceringen av rapporten ”Naturvägledning i Sverige” i juni, boken ”Tio tankar om naturvägledning” i september, lanserandet av den nya webbsidan i december samt utgivningen av de fyra nyhetsbrev.

Naturvårdsverket

Planerade aktiviteter 2009: CNV och Naturvårdsverket har haft regelbunden kontakt. Skrivningen om rollfördelning mellan CNV och Naturvårdsverket har reviderats 2009.

Utöver Naturvårdsverkets representation i CNV:s styrgrupp och beredningsutskott har möten mellan CNV och Naturvårdsverket genomförts vid två tillfällen. Ett möte mellan CNV:s beredningsutskott och enhetschef Anna von Sydow samt avdelningschef Eva Thörnelöf ägde rum den 17 september. Handläggarna Mia Olausson och Ingegerd Ward träffade föreståndare Eva Sandberg vid ett möte den 13 november.

En skrivning om rollfördelning som CNV ställde till Naturvårdsverket i januari 2009 har Naturvårdsverket bara delvis haft möjlighet att ge respons på under året. Den har därför inte reviderats.

Samråd med Naturvårdsverket har skett inom ramen för arbete med kvalitetssäkring med Fjällsäkerhetsrådet och företrädare för fjälledarnormen, samt inför planering av naturumsträffen i Ronneby och samordningen med CNV:s seminarium där.

Ett möte där CNV och ArtDatabanken mötte informationsenheten på Naturvårdsverket för ömsesidig information genomfördes i maj.

Nätverket

Planerade aktiviteter 2009:

- CNV:s nationella nätverk har minst 300 medlemmar
- Sammansättningen av medlemmarna speglar de aktörer som arbetar med naturvägledning i Sverige.
- En utvärdering av hur nätverket fungerar har genomförts. Enligt utvärderingen är medlemmarna till 90 % nöjda eller mycket nöjda med det stöd CNV ger.

Nätverket har vuxit kontinuerligt och hade vid årsskiftet 2009/10 närmare 800 medlemmar.

En utvärdering som genomfördes vid årsskiftet visar att 90 % av dem som svarat är nöjda eller mycket nöjda med det bemötande de fått från CNV. Drygt 90 % läser nyhetsbrevet och knappt 90 % anger att de har åtminstone delvis har användning av det i sin verksamhet. De vanligaste kategorierna av organisations-tillhörighet bland dem som svarat på enkäten är: ideell organisation 20 %, småföretag 11 %, länsstyrelse 11 %, kommun/region 10 %, naturskola eller liknande 7 % och museum/besökscentrum 6 %.

Andra konkreta nätverksbyggande aktiviteter under året har varit CNV:s deltagande i samverkansgruppen för Naturens år 2009 och att CNV uppdragits att vara sammankallande i Naturhistoriska museers samorganisations (Namsas) arbetsgrupp för natur- och kulturkommunikation.

Naturens år

CNV deltog med två artiklar till Naturens års webbsida under 2009, med bokbord vid invigningen av Naturens år i februari samt löpande i samverkansgruppens arbete. CNV bidrog med informationsmaterial i Naturens års informationstält i Strömstad i samband med invigningen av Kosterhavets nationalpark. Dessutom genomfördes tre Naturens år-aktiviteter i form av guidningar för allmänheten i Kunskapsträdgården på SLU Ultuna– teman var fåglar, överlevnad och ätliga växter.

Naturhistoriska museers samarbetsorganisation (Namsa)

CNV uppdrogs att fungera som sammankallande inom Namsas grupp för natur- och kulturkommunikation - Komsa. Två telefonmöten genomfördes hösten 2009. CNV deltog också i Namsas höstresa till Norrbotten – med besök bland annat på Ajtte samemuseum i Jokkmokk samt Stora Sjöfallets och Muddus nationalparker. Under resan informerades bland annat om arbetet med Lapponiaprocessen och de satsningar för naturvägledning som planeras. CNV informerade om sin verksamhet vid föreningsmötet samt till deltagarna under den gemensamma bussresan.

Övrigt

Kansliet har under året haft möten med: Urban Emanuelsson, CBM för att diskutera framtida samarbetsmöjligheter och centrumbildningarnas roll på SLU, Mattias Eriksson med flera på Skogssällskapet för att diskutera potential för framtida samarbeten samt med Gunnel Hedman på Ekoturismföreningen.

Kommunikationsaktiviteter

Planerade aktiviteter 2009:

Arbetet med CNV:s kommunikativa arbete utöver de aktiviteter som har projektform och preciseras under rubriken Sprida kunskap kommer att utföras som del av basverksamheten. Regelbunden aktualisering av hemsidan när den tagit form samt arbetet med nyhetsbrevet kommer att ingå i det löpande interna arbetet.

Seminarierna ”Att visa natur – naturvägledningens möjligheter och utmaningar”

En powerpointpresentation om CNV:s verksamhet och om naturvägledning togs fram och användes på samtliga seminarier. Information om och dokumentation av seminarierna har till stor del skett via CNV:s webbplats. Pressmeddelanden sändes ut inför de fyra seminarierna.

Rapporten ”Naturvägledning i Sverige”

En annan central kommunikationsaktivitet under året var publiceringen av rapporten ”Naturvägledning i Sverige” i juni. I samband med CNV:s seminarium i Tyresta skedde en officiell lansering av rapporten. Rapporten trycktes i oktober i 300 exemplar på SLU Repro Ultuna. Alla deltagare på CNV:s seminarier under hösten fick ett exemplar av rapporten.

Boken ”Tio tänker om naturvägledning”

Boken ”Tio tänker om naturvägledning” publicerades i september som första del i CNV:s skriftserie ”Naturvägledning i fokus”. Boken formgavs av företaget Grön idé. Boken trycktes i oktober i 400 exemplar på SLU Repro Ultuna. Alla deltagare på CNV:s seminarier under hösten fick ett exemplar av boken.

Roll-ups om CNV

Under 2009 tog CNV fram två roll-ups för att användas i konferens- och programverksamhet: en med bilder och en med ord. Båda representerar olika aspekter av naturvägledning samt ger en ingång till CNV:s verksamhet.

Flyer om CNV

CNV tog under året fram en flyer med syftet att dels presentera verksamhetsidén och dels synliggöra de aktiviteter som CNV har under 2009. En version på engelska togs även fram för att beskriva naturvägledning och CNV:s verksamhet.

Visitkort

Visitkort enligt grafisk profil togs fram.

Nyhetsbrevet Naturvägledaren

En återkommande kommunikationsaktivitet är utgivningen av CNV:s nyhetsbrev. Under 2009 kom det ut fyra gånger och sändes digitalt till CNV:s nätverk. Nyhetsbrevet publiceras också på CNV:s webbplats.

Webbplatsen www.cnv.nu och andra digitala kanaler

I september vidgades kontaktytorna mot omvärlden genom att CNV gick med i Facebook och Twitter. I december 2009 hade CNV 48 fans på Facebook.

Webbplatsen www.cnv.nu reviderades och publicerades i en innehållsrik form i december 2009.

Fyra webbdomäner köptes: <http://www.naturvagledare.se>, <http://www.naturvagledare.se>, <http://www.naturvagledning.se> och <http://www.naturvagledning.se>.

Svar på remisser

Som nationellt centrum yttrar sig CNV i remissärenden. Under 2009 har följande yttranden gjorts. Yttrandena har publicerats på CNV:s webbplats.

I februari svarade CNV på Naturvårdsverkets remiss "Vägledning för arbetssätt för biologisk mångfald och andra värden i ett landskapsperspektiv".

I mars yttrade sig CNV över SOU 2008:62 Myndigheten för miljön.

I maj yttrade sig CNV över SOU 2009:15 Kraftsamling! Museisamverkan ger resultat? samt över Kulturutredningen SOU 2009:16 del 2 Förnyelseprogram.

Övrigt

CNV deltog i september med informationsmaterial i Naturens års utställning i Strömstad i samband med invigningen av Kosterhavets nationalpark.

Förutsättningar för verksamheten

Övergripande planering, uppföljning och samråd

Den övergripande planering som genomförs inom ramen för arbetet med verksamhetsplan, budget och ekonomisk uppföljning ska samordnas och förankras med styrgruppen. Samordning ska också ske med Naturvårdsverket, Stiftelsen Tyrestaskogen, Institutionen för stad och land samt andra berörda aktörer. Beredskap behövs för tilläggsuppdrag som remisshantering och annat som kan komma från styrgruppen eller från andra håll.

Mål 2009

CNV har en effektiv planeringsprocess med levande dialog och tydlig riktning.

Planerade aktiviteter 2009

- *En flerårsplan som gäller från och med 2010 samt en därpå baserad verksamhetsplan för 2009 har tagits fram genom en process med förankring hos berörda aktörer.*
- *Årsredovisning och bokslut har gjorts, liksom löpande ekonomisk rapportering till styrgruppen.*

Verksamhetsplanen för 2010-11 beslutades efter en grundlig samrådsprocess vid styrgruppsmötet i november. Årsredovisning sker 2010 då bokslut inte är klart förrän efter verksamhetsårets slut. Ekonomisk rapportering har skett löpande till styrgrupp och beredningsutskott.

Styrgrupp och beredningsutskott

Föreståndaren svarar i samråd med ordförande och beredningsutskott för planering och administration av styrgrupps- och beredningsutskottsmöten. Arbetet i styrgrupp och beredningsutskott ska genomsyras av effektivitet och arbetsglädje. De enskilda ledamöterna ska ansvara för att deras kompetens bidrar till verksamheten. Kansli och beredningsutskott ska i samråd med styrgruppen ansvara för att form och genomförande av möten och aktiviteter gör detta möjligt.

Mål 2009

Arbetet i CNV:s styrgrupp och beredningsutskott genomsyras av effektivitet och arbetsglädje.

Planerade aktiviteter 2009

- Minst tre styrgruppsmöten och minst fyra beredningsutskottsmöten har genomförts enligt ovan.
- Tid för informell samvaro och diskussioner ges i samband med möten.
- En utvärdering av arbetet i styrgrupp och beredningsutskott har genomförts.

Aktiviteterna har genomförts enligt planen. Utvärderingen genomfördes vid årsskiftet och redovisades för CNV:s beredningsutskott vid möte i februari 2010. Ledamöterna har generellt varit nöjda med planering av och genomförande av arbetet i styrgruppen och har särskilt uppskattat när tid avsatts för fördjupade strategiska diskussioner.

Styrgruppen har utöver verksamhetsplanering under året fastställt verksamhetsidé, beslutsordning och resepolicy. Ett informellt seminarium på tema ”vad är naturvägledning” genomfördes i samband med mötet i september i Tyresta.

Medverkan vid konferenser/evenemang som arrangeras av andra än CNV

Beredskap för representation av CNV genom närvaro, föredrag eller möten är viktigt utöver de direkta aktiviteter som planeras nedan. Aktiviteterna kan ske på eget eller andras initiativ, både inom SLU och gentemot externa aktörer. Som del av Institutionen för stad och land och SLU förutsätts CNV vara representerat på institutionsmöten samt regelbundna ledningsgruppsmöten. Dessutom bör kansliet i rimlig omfattning delta i SLU:s konferenser, fakultetsdagar och sociala aktiviteter. CNV förutsätts liksom andra verksamheter vid SLU bidra till programmet i Kunskapsträdgården på Ultuna.

Mål 2009

CNV är en närvarande och aktiv del av Institutionen för stad och land på SLU. CNV har beredskap för eller tar själv initiativ till deltagande med föredrag, möten eller representanter i sammanhang utanför SLU.

Planerade aktiviteter 2009

- CNV har deltagit i eller varit representerat vid minst 10 externa möten eller konferenser.
- CNV har deltagit i SLU:s gemensamma interna aktiviteter främst på Institutionen för stad och land.
- CNV har deltagit med minst två programaktiviteter i Ultuna kunskapsträdgård.

CNV har varit representerat vid minst 20 externa möten och konferenser under 2009 (se vidare under punkten medverkan i externa evenemang på sidan 9). CNV har deltagit i SLU:s gemensamma interna aktiviteter. CNV representeras en gång per månad av föreståndaren vid ledningsgruppsmöten vid Institutionen för stad och land. Kansliet har regelbundet deltagit med minst en representant i institutionens veckovisa informationsmöten. CNV har varit representerat i en arbetsgrupp för institutionsgemensamma seminarier samt i institutionens informationsgrupp. CNV har inbjudit fakultetens dekan för information om verksamheten, ett möte med prodekan har skett. CNV har synliggjorts med rollups och flyers vid den årliga fakultetsdagen. CNV har deltagit med tre programaktiviteter för allmänheten i Ultuna kunskapsträdgård.

Internt arbete på kansliet

Internt behöver kansliet tid för gemensamma övergripande strategi- och planeringsmöten, rapportering av enskilda projekt och uppföljning av verksamheten i stort (verksamhetsberättelse och deluppföljning av verksamhetsplanen under året). Personalens kompetensutveckling bör ske bland annat genom deltagande i externa konferenser och utbildningar. Personalgemensamma aktiviteter och friskvårdstid är viktigt för trivsel och hälsa. Som intern fortbildning planerar kansliet att hålla regelbundna seminarier inom kansliet för att bygga upp och upprätthålla en grundläggande kunskapsbas och ge möjlighet till uppföljning av till exempel deltagande i konferenser. Utvecklings- och lönesamtal samt löpande administration av ekonomi, semesterplanering med mera hanteras också inom kansliet.

Mål 2009

CNV har ett väl fungerande kansli med bra rutiner för internt informationsutbyte, där god möjlighet ges till engagemang och utveckling hos medarbetarna och där plats ges för medbestämmande och kompetensutveckling.

Planerade aktiviteter 2009

- Regelbundna planerings- och uppföljningsmöten har genomförts.
- En plan för kompetensutveckling har tagits fram och genomförts.
- Friskvårdstimme eller annan friskvårdsförmån har utnyttjats.
- Interna seminarier har genomförts vid minst sex tillfällen.

Korta allmänna planerings- och uppföljningsmöten för hela kansliet har skett varje vecka. Längre planeringsmöten har skett vid tre tillfällen: ett möte med övernattnig på Finnhamns vandrarhem i januari, ett vid Vreta udd i juni och ett kortare i samband med kansliets friluftsdag och kanotpaddling vid Rävsten i augusti. Personalen svarar själva för att planera och delta i kompetensutvecklande aktiviteter i relation till sin totala arbetstid. Friskvårdsförmån i form av subventionerade träningskort, massage eller egen motionstid har helt eller delvis utnyttjats av samtliga i personalen. Två interna seminarier har genomförts ett litteraturseminarium och ett på tema naturvägledningens definitioner.

Institutionen (motsv) för Datum

Stad och land 2010-02-10

Ekonomisk redovisning

Motparts Referensnr Dnr:235-4998-07
Projekttitel: Centrum för naturvägledning
Projektkod: 16254000
Kostnadsställe: 5955001
Redovisningsperiod: 2009-01-01-2009-12-31

Finansiär	Intäkter (kr)
Naturvårdsverket	3 535 315

Summa	3 535 315
--------------	------------------

Kostnadsslag	Kostnader (kr)
Personalkostnad	2 367 814
Lokalkostnad	151 961
Driftskostnad	455 186
<i>varav resor</i>	72 839
<i>varar köpta tjänster</i>	241 200
Avskrivningar	0
Overhead	570 247
varav kostnader för styrgruppen 121 908	

Summa	3 545 208
--------------	------------------

Resultat	-9 893
-----------------	---------------

Postadress: Box 7012, 750 07 UPPSALA
 Leveransadress: Ulls väg 28B, 756 51 UPPSALA
 Telefon: 018-67 10 00
 Fax: 018-67 35 12
 E-post: sol@slu.se
 www.sol.slu.se